

Gazeta eșe de 2 ori: Joi și Duminecă, Fôia, cându concedu ajutoriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu sêu 2 1/3 galbini mon. sunatória.

Anulu XXXVI.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 89.

Brasiovu 4 Decembre 22 Novembre

1873.

2 Decembre 1873.

Dela 2 Decembre an. 1848, cându Maiestatea Sa Inaltiatulu Imperatoriu si rege apostolicu

Franciscu Iosifu I.

s'a inaltiatu pe gloriosulu tronu alu sceptrului blandei Dinasthie Habsburgice-Lotharingice, pana in 2 Decembre 1873, 25 de ani de glorioșă domnire, unu patrariu de seculu, plinu de dovedî despre inaltele si cele mai nobile intentiuni de a ferici tôte popôrele de suptu gloriosulu seu sceptru, implura mesur'a unui jubileu, unui festinu generale pentru milliônele de civii cei credentiosi, cari se intrecura a se apropiá in acêsta di, memorabile atatu pentru inaltulu Jubiliariu, catu si pentru ei, a se apropiá de tronu cu felicitariile, dorintiele sale cele mai omagiali si mai solennele, si cu rogatiunile sale catra Imperatulu Imperatorilor a i cere reinnoirea poteriloru, cá cele ale vulturului, inaintea altarialoru, cá in alte patraria se -si védia parintesecele intentiuni in toti deplinu realizate, fericitu cu intrég'a familia si dinasthia!

La deputatiunea camerei deputatiloru senatului imperiale se îndurá inaltulu jubiliariu a -si exprime increderea, „ca senatulu se va nevoi a lu sprijini (pe imperatulu) spre a asicurá tuturoru popôraloru, pe cari le imbraciosiaza cu asemene iubire, bunastare generale,“ dicu depesiele, si noi amu fostu si suntemu de acea credentia, ca intentiunile inaltulu jubiliariu planéza preste popôra, pana cându se voru realisa prin consiliarii de bine; cu dreptu dér' serbaramu acestu jubileu de 25 ani, sub care si natiunea romana cá atare a simtitu in 1863 egalea iubire parintésca, ce i o denegasera seculii feudalismului — Gloria si fericiire tronului si Jubiliariului Prelnaltu!!!

Aici in Brasiovu in preséra se illuminá pretriuulu, si band'a militaria intonandu prin cetate music'a de retragere si deminétia diorile dede faci'a cea mai serbatorésca dilei. La 8 ôre in besericele conf. anume in cele rom. esira din multime de pepturi cu tóta pietatea rogatiuni la ceru pentru indelung'a viatia si fericiirea Jubiliariului. La 10 ôre in beseric'a rom. cath. se adunara tôte branchele civili si militari, corpulu professorale alu gimn. rom. cath. in fruntea tinerimei, cu flamur'a volvainte, corpulu profes. intregu alu gimn. romanescu si totu comitetulu Reuniunei fem. rom, si-si intrunira rogatiunile ér' cu asemenea pietate.

Pontificantele Rss. Abbate Eduardu Møller celebrandu cu infula inca inaltia rogatiuni la altariu; ér' sér'a corpulu officirescu tiend unu balu stralucitu, la care luara parte tôte familiile mai insemnate de tôte nationalitatile. Unu transparentu in fruntea salei representá pre inaltulu jubiliariu prin busta si inscriptiuni. Balulu durá pana deminétia si Mam'a balului, Dòm'n'a colonela de Dobler, erá obiectulu comunei reverintie.

Se dè cerulu! cá parintele Jubiliariu se -si afle barbatii de statu, cari implinindui intentiunile cele salutari pentru tôte popôrele intoama, se regenereze monarchi'a prin unirea tuturoru cugeteloru atrase la inaltia fericiirii patriei, si a statului, cá se se marésca numele Franciscu Iosifu I de prototipu alu gubernantiloru, adeverat'a fericiire!!!

Proselitismulu religiosu la romani.

(Va urmá).

Este adeca unu proselitismu comunu tuturoru confessiuniloru din tóta lumea, effectu alu interesului castei preotiesci si calugaresci, de a -si asicurá subsistenti'a dela sectatori catu se póte mai numerosi. Acestu proselitismu este in adeveru celu mai firescu, si cându vei cautá bene, mai virtosu la clerurile nóstre, se póte multu escusá, de si nici odata justificá si aprobá; dér' ce se le faci bietiloru preoti lipsiti, mai alesu suntu si unii idioti, sêu, ceea ce este si mai reu, déca suntu de cei semidocti, cunoscuti in tóta lumea de cei mai certareti si mai intoleranti. Déra se ne uitamu prea bene inpregiuru si vomu afá, ca acêsta specie de proselitismu esiste si se manifesta pe fia-care di, in mii de casuri, la popôra homogena si de aceeasi confessiune, mai alesu déca se bucura si de dreptulu electoralu pe terrenulu besericescu. Cautati numai la comunele, in care suntu cate doi si cate trei preoti, in casuri cându móre vreunulu, si cându acei doi au cate unu filiu de candidatu, sêu cate una fetitia frumósa, care calca a preotésa. Totu asiá este si la calvini, inca si la sasii luterani etc. La rom. catholici multu mai raru, pentruca la ei dreptulu electoralu este cassatu mai preste totu, si pentruca — organismulu clerului loru este asiá, precumu romaniloru nu le place se -lu aiba, din cauza ca écca, vremu se avemu preoti insurati si alesi. Apoi orce omu de omenia, care adópta unu principiu, se obliga a'i acceptá si tôte consecventiele lui. Patere legem quam fecisti. Déra ôre bene, frumosu este, cá de cate-ori se cërta sarmanii nostrii preoti, pentru cate unu parastasu sêu prescura, pentru ferdela, sêu di de lucru, sêu colacu de cununia, noi inca se ne insultamu, se ne incaieramu, se ne prostituimu in faci'a Europei?

Alu duoilea fonte (isvoru) alu proselitismului ar' fi adeverat'a convictiune religioșă dogmatica a unor preoti, carii au approfondatu theologi'a, facundu-o de studiu alu vietiei loru. Déra man'a pe cugetu: Cati suntu de acestia, pentru cá se ne scótemu caciulele de inaintea loru? Una inse scimu cu totii, si se o spunemu verde: poporulu nostru nu'i intielege de locu. Poporulu ii va intielege, indata ce densii ii voru predicá moral'a cea divina, simpla, dulce, inaltiatória de anime a Salvatoriului, pe care romanulu si-a formulat'o si mai simplu: Ce tie nu'ti place, altuia nu face. Asiá déra cu acêsta specie de proselitismu amu finitu.

Alu treilea fonte alu proselitismului la romani este de natura politica, si in adeveru pre catu de vechiu, pe atata si de periculosu. Amu disu vechiu si inca stravechiu; pentruca noi respingemu acea minciuna historica absurda, care tiene, ca proselitismulu introdusu cu scopuri politice s'ar' fi inceputu numai dela a. 1700. Aceia carii ametiescu capetele ómeniloru cu acêsta minciuna, sêu suntu nisce ignoranti, sêu, ce este si mai reu, ómeni fôra conscientia, carii falsifica adeverulu historicu. Proselitismulu de natura politica datédia la romanii din Daci'a superiôra de atunci, de cându crede dn. Hasdeu, ca romanii se tíenea de trei rituri, de celu grecescu, de celu rom. catholicu, si una parte din ei mai tíenea inca la unu feliu de idololatria. Acêsta cade in secolulu alu 13-lea si pana pre alu 14-lea. Sub regii din

cas'a Anjou, si sub principii calvinnesci proselitismulu religiosu-politicu a fostu neasemenatu mai furiosu, de catu in sec. alu 18-lea. Amu disu, ca acestu proselitismu este fôrte periculosu. Trebueamu se ne pronuntiamu mai precisu. Fôrte periculosu acolo, unde, si pana cându lipsescu alte conditiuni de cultura. A comprobá si ilustrá natur'a periculoșă a proselitismului religiosu-politicu, ar' semnificá, ca voimu se recapitulamu in una folisiôra cá Gazeta, tóta histori'a nóstra pe 573 de ani. In locu de acêsta vomu aduce numai unu exemplu din dilele nóstre ale cestoru mai betrani; credemu, ca atata va fi de ajunsu celoru mai teneri, chiaru si calugariloru.

In Transilvani'a pana pe la anulu 1848 incetase dintre romani orce proselitismu, afôra de celu atinsu la p. 1. In Banatu erá multu proselitismu, la care inse au datu ocaziune totudeauna notori'a, faimós'a si neaudit de scandalós'a simonia, rapacitate si brutalitate, cumu si proselitismulu nationale alu clerului serbescu, exercitatu asupra romaniloru. Acestia in desperatiunea loru luá lumea in capu, adeca se ducea toama la Oradea mare, si rogá pe episcopulu Samuilu Vulcanu, cá se'i scape de tirani'a serbésca. Acêsta este si originea episcopiei greco-catholice dela Lugosiu; nu greco-catholicii, sêu cumu se dice cu insulta, „Uniatii,“ ci tirani'a si brutalitatea serbiloru a fundatu episcopi'a dela Lugosiu *). Desfidemu pe toti Romanii greco-resariteni din Banatu, cati se afla intre 50 si 80 de ani, cá se ne dea de minciuna. Desfidemu in lini'a prima, pe vechii si venerabilii nostrii amici probati, Dr. P. Vasiciu, Dr. At. Siandru si dn. Petru Cermena.

Asia erá pana in 1848, in care anu romanii transilvani au fostu la inaltimea misiunei loru.

In a. 1850 regimulu manecase din premiss'a, ca revolutiunile ar' fi fetele irreligiositatiei. Atqui, ergo. In catu pentru romani, se mai adoptá unu altu principiu infricosiatu. Muscalii fusesera in tierile nóstre; intrasera prin beserici „unite,“ cá si prin cele „neunite,“ cochetasera cu romanii, fôra a reflectá catu de pucinu la diversitatea confessiunei. De alta parte, ide'a dacoromanismului inca intrase in crerii ministriloru, cá si cumu intra urecheriti'a si purecii in urechia. Ce erá de facutu? Écca ce. Se se destitue iute episcopulu dela Blasiu, si se se aléga altulu, pe care se-lu si injugamu. Dupa aceea disera lui Alessandru: „Du-te acasa si luera din tôte poterile, cá se se unésca toti romanii, inca si cei din Principate, ca-ci numai asiá se potu paralisá trasnitele de simpathii muscalesci.“ Écca originea catechismului Siolutianu. Indata apoi se intórsera catra Andreiu. „Parente, suntemu bene informati, ca intre romanii greco-catholici ide'a dacoromanismului face progresse spaimantatórie. Écca, te investimu cu autoritate, titluri, ranguri, cumu nu s'au mai vediatu in acea tíera; inse vai de locu, de se va intemplá ceva intre romani.“

Acestea si alte multe le amu vediatu cu ochii nostrii si le potemu probá cu documente. Apoi se

*) Simoni'a si tóta corruptiunea erá multu mai mare in Banatu, decatu este aceea pe care o descrie venerabilele „Telegrafu romanu“ Nr. 86 in corespondenti'a sa publicata deunadi cu ocaziunea alegerei de preotu in Feldeor'a din district. Brasiovului; apoi betiile inca nu lipsea. Red.

te mai miri de proselitismului de atunci, de ur'a si de anathemele cate se publicara. Abia dupa Solferino isi deschisera ochii. Ba, Alessandru 'ia deschis indata dupa concordatu (1856); a fostu inse prea tardiu; elu era prinsu bene, era noi toti eramu torturati moralicesce, pana candu dloru Dunca si Vasiciu le successe a'i impacá in tómn'a an. 1860 in modu provisoriu.

A patr'a cauza a proselitismului romanescu este cestiunea nationale reu intielésa. Multi adeca totu mai tienu la vechi'a opiniune cu totulu falsa, cá si cumu un'a séu alt'a din cele dóue confessiuni ar' mai fi singura in stare de a ne salvá existenti'a si inividualitatea nóstra nationale. Inse despre acésta cu alta ocaziune, candu ne va mai remanea ceva tempu liberu.

II. Cum suntu representati romanii in oficiale publice de statu?

Amu relevatu in rondulu trecut, ca §-lu 27 din legea de natiunalitati (Art. XLIV—1868) dispune espresu, ca lá impartirea officialoru publice de statu se se respecteze neconditiunatu deosebitele natiunalitati din tíera.

Cá se-lu avemu inaintea ochiloru -lu reproducemu de nou aici, elu suna asiá:

„Dupa ce si in venitoriu la ocuparea officialoru va fi datatoria de mesura singura numai capacitatea personale, de aceea natiunalitatea nemenui nu se va privi de pedeca la adiungerea ori carui officiu séu demnitate ce exista in tíera. Din contra regimulu statului va avé se ingrigésca, cá la oficiale judiciare si administrative ale tíerei si in deosebi la posturile de comiti supremi **se aplicé persóne din diferitele natiunalitati** ce cunoscú perfectu limbele necesarie si cari de altumentrea posedu si cualificatiunea receruta.“

De aici se vede asiá déra, ca legea pretinde, ca la impartirea officialoru se se ié mai antaiu consideratiune la natiunalitate si numai dupa aceea la cualificatiunea personale, ca-ci numai acestu intielesu lu póte avé alini'a ultima a acestui §-fu.

In scurtu legea statorisce facia cu oficiale de statu principiulu paritatii. Asemenea dispune Art. IV—1869 (despre exercitarea potestatii judecatoriesci) in § 4 unde se norméza:

„La ocuparea posturilor de judecatori este de a se luá in deosebita considerare, cá denumirile la tribunalele de prim'a instantia si la judecatoriale de cercu pre langa observarea cualificatiunei normate in §§-ii 6 si 7 se urméza dupa potentia *) din cerculu tribunalului de prima instantia si amesuratu § 27 a Art. XLIV—1868 cu respectarea cuvientiósá individiloru din diferitele natiunalitati locuitoare in cerculu tribunalului. —

Se vedemu acum'a, cum a respectatu gubernulu legea si deosebitele natiunalitati si respective natiunea romana din Transilvani'a la ocuparea posturilor de statu urmate dela 1868 in cóce.

Se lasamu la o parte posturile de comiti supremi si celelalte officia administrative, ca aici s'a comisu se nu dicemu bataia de jocu, ci ignorarea cea mai invederata facia cu natiunea romana si ni rusine nóua, cá se mai amintimu catu de tare s'a calcatu legea — fora se trecemu preste tóte aceste cu ochii inchisi la despartimentulu justitiei.

La tribunalele de prim'a instantia ne potemu numerá judii romani pre degete, atatu de multi avemu, asiá d. e. la Abrudu 1, Brasiovu 1, Dev'a 1, Fagarasiu 1, Alba-Iuli'a 1, Hatiegu 1, Clusiu 1, Mediasiu 1, Ajudu 1, Gherl'a 1, Turd'a 1,; ér' la Csikszereda, Kezdi Vásárhely, Sigióóra, Székely Udvarhely, St.-Giorgiu, Muresiu-Osiorheiu, Desiu si in fine Giurgiu (Gyergyó Sz.-Miklos) unde suntu

*) Aici a comisu legislativ'a o anomolia neiertata.

atati romani, nu avemu nici bataru unu jude romanu la tribunalu.

Este óre acésta o respectare a natiunei romane séu déca nu, celu pucinu a legéi? a principiului de paritate?

Intru adevéru noi nu mai potemu precepe de ce maghiarii in diu'a de astadi mai facu legi, déca densii nu voiescu se se mai tiena de ele, de ce chiaru densii striga in gur'a mare, ca natiunalitatele nu le respectéza legile, si ei suntu aceia, cari nu le respectéza din calculu cá se pape ei tóte beneficiale.

Déra se trecemu si preste aceste, ca-ci vedemu bine, ca la 21 de tribunale de prim'a instantia ce le avemu in Transilvani'a nu avemu nici celu pucinu 21 de judi romani.

Se vedemu cum stamu cu tabul'a regéca din M. Osiorheiu? — Acolo intre 25 de judi avemu numai 5 romani.

Óre nu este acésta o nedreptate ne mai audita, ca in Transilvani'a unde poporulu romanu forméza o maiortate absoluta a locuitoriloru, unde partea cea mai mare a teritoriului se afla in posesiunea poporului romanu si unde naturalmente si procesele cele mai multe incurgu dela poporulu romanu, noi se fimu representati la tribunalulu de secunda instantia intre 25 de judi numai cu 5 judi romani!

Ore asiá -si cugeta maghiarii principiulu proportiunei, séu déca densii in Transilvani'a séu ori si unde nu voru se scia de legea proportiunei, acest'a este principiulu paritatii ce lu au sanctionatu chiaru legile aduse de densii?

Vedemu bine, unde stamu si totusi domnii maghiari mai au curagiulu se bucine, ca natiunalitatele in regatulu St. Stefanu suntu cá in sinulu lui Avramu si nu au nece o ansa de a fi nemultiuite.

Spun'o densii curatu, nu s'au comisu facia cu natiunea romana cea mai mare nedreptatire facia cu denumirile ce au urmatu pana astadi!

Afara de posturile de judi mai avemu la tabul'a regéca inca trei officia de mare insemnatate si acestea suntu posturile de vice-presedenti séu presedenti de senate.

In privinti'a acestor'a inca mai de multu tempu s'au statoritu principiulu paritatii, cá adeca din fiacare natiunalitate se fia cate unu vice-presedente. Asiá amu avutu mai inainte cá vice-presedente pre reposatulu Ionu Alduleanu si dupa densulu pre Demetriu Moga, care intru asemenea trecú la cele eterne in decursulu acestui anu, si de presente inca loculu densului nu este ocupatu.

Se intielege de sene, ca in locui nu póte se urmeze altulu de catu éras **numai unu romanu**, ca-ce astufeliu pretinde nu numai usulu de pana acum'a, ci cere insasi legea ce a intemiatu in § 27 principiulu paritatii, cere in fine principiulu dreptului eternu care nu se póte oblegá nici prin o lege.

In fine nici nu ne potemu inchipui, cumu ministrulu de astadi alu justitiei ar' mai poté se comita pecatele fostului ministru Bitto, care prin denumirile sale au iritatu intr'o mesura atatu de mare spiritele tutorora si au discreditatu pre guvernulu maghiaru atatu de tare inaintea natiunalitatiloru.

Chiaru pre candu scrieamu aceste audimu, ca intre alti competenti pentru acestu postu ar' fi si judele dela tabul'a regéca dlu Anton Tribusz. Noi sutemu departe de ai disputá d-lui dreptulu de a cercá se se inaltia si densulu la astre, dér' in interesulu dreptatii si alu adevéruului, cauta se dechiaramu, ca aici si a gresitu socotél'a, pentru ca nici nu este romanu si dupa cumu ni se impartiascesce nici nu este nascutu in Transilvani'a si astufeliu nu potemu precepe, cumu ar' poté densulu unu neromanu se aspireze la unu postu, ce eo ipso nu mai lu unu romanu se póte conferi.

Natiunea romana are destui judi calificati si apti pentru acestu postu, si guvernulu -si póte alege din densii dupa placu, fora cá se fia necesi-

tatu se alerge la dlu Tribusz, — pre densulu atunci candu i va veni rondulu si loculu, déra aici pretindemu cu totu dreptulu cá se se denumésca in loculu reposatului Demetriu Moga unu romanu si speramu dela sentiulu de dreptate alu dlui ministru actualu de justitia, ca va respectá acésta dorintia justa a nóstra si nu va mai deschide si aici o nóua rana natiunale, ca-ce destule avemu de vindecatu.

Dev'a finea lui Noembre 1873.

(Capetu.)

Ar' urmá se mai insemnamu ceva si despre decurgerea adunarei gen. de tómná, a cottului U-niadórei.

Adunarea gen. de tómná, séu a dóu'a de estu-timpu, se tiena la 20 si 21 Noembre a. c.

Membrii congregatiunei, afara de amplotiati politici, abié au fostu 25—30 — cu totii abié vro 60—70. — Ce satira! din 368 de votisanti, 60—70 facu ce si cum vréu.

Siedinti'a prima, deschisa prin o scurta vorbire a comitetului supremu L. Barcsay, incepú cu cetirea catalogului membriloru congregatiunei, si continuá cu referand'a vice-comitetului, despre tóte evenemintele si pasii facuti in interesulu cottului, incependu dela ultim'a adunare generala.

Din acea referada estragemu urmatóriele: focuri mai memorabile si daunóse au fostu, in Dev'a, com. Vitielu, Josani — ér' coler'a a grassatu mai tare in com. Jelmariu, s'au facutu mai multe drumuri bune, asié pe valea Caianului, si ca scólele — aici incepe lauda asupra d-lui Réthy — inca progressaza. — Urmá apoi scurt'a referada a dlui Georgiu Ciacianu, cá presedintele scaunului orfanalu in limb'a maghiara. — La referad'a dlui G. Ciacianu, avemu se observamu, cu cea mai mare parere de reu, ca nu o amu potutu audí romanescu. Este tristu, candu barbati nostri nu se folosescu nici de pucintelulu dreptu ce ni dedura stapanii dilei; si chiaru, romanii **nu** respectéza sanctitatea limbei natiunale. — Notariulu cití apoi mai multe ordinatiuni ministeriali, si siedinti'a prima se finí in cea mai mare linisce.

A dóu'a siedintia, la 21 Noembre, fú si mai pucinu cercetata. — In acést'a siedintia momentulu din urma fú de celu mai mare interesu, si a nume: Dlu Dr. Lazaru **Petco** luandu cuventulu dise urmatóriele:

„Onorab. Adunare! Dupa sciri cascigate pre calea diurnalistice, amu venitu la cunoscintia, ca unu barbatu si bunu patriotu, nascutu in acestu nobilu comitatu: Arone Densusianu din comun'a Densusiu, asediatu de mai multi ani in urbea Fagarasiu — ar' fi trasu in incuistiune, si e de tennutu in arestu preventivu, la tribunalulu regescu din M. Osiorheiu; din motivu, ca cu ocaziunea congregatiunei municipale a districtului Fagarasiu, tennute la 8 si 9 Aprilie a. c., cá membru municipale, in poterea legiloru esistenti, a aperatu dreptulu publicu si autonomi'a municipale, facia cu ordinatiunea in. ministeriu reg. ung. de interne, abutótoria de la lege, si desconsideratía de dreptulu garantatu si sustienutu in legea municipala, si alte legi mai vechi; ér' ca in acelu sensu, facundu propuneri, s'au admisu cá obiectu de discussiune, si acceptanduse s'a redicatu la valórea de conclusu, de catra consiliulu municipal. —

Considerandu, ca prin tragerea in incuistiune, precum si mai vertosu prin detienerea in arestu preventivu, a vre unui membru din consiliulu municipale, este vatemata si desconsiderata aspru, autonomi'a municipala, libertatea de vorbire si discussiune, concessa in lege, si prin aceea dreptulu fiacarui membru din consiliiele municipale, fara de osebire de comitatu, ori districtu, spre daunarea municipiului insusi, si a binelui publicu; considerandu, ca in statele constitutionali, consiliile municipale au dreptulu, relativu la legi, si cu atatu mai tare la ordinatiunile ministeriali, de a -si dá liberu parerile, ba chiaru de a cere modificarea, ori schimbarea loru totala, vediendule de nefolosótorie, ce se invederéza destulu de lamuritu si din § 1 alu legéi municipale: — asiá in interesulu patriei, pentru sustienerea autonomiei municipale, si asecurarea dreptului fiacarui membru alu consiliului municipale, de a discute si a -si poté dá liberu parerea, facia cu orce lege, si ordinatiune ministeriala adusa, si aducunda, facu urmatóri'a:

Propunere.

Comitetulu comitatensu alu Uniadórei se decreta: ca scirea despre tragerea in incusitiune si arestarea preventiva a lui Arone Densusianu, cá membru alu consiliului municipalu din districtulu Fagarasiului, o iá cu parere de reu spre scientia; si dreptu aceea, spre sustinerea nestirbata a autonomiei municipale, are a se dá spresiune inaltulu ministeriu reg. ung. prin un'a representatiune, ca: doresce si basatu pre lege si pretende respertarea cu acuratétia a legiloru municipali, si de aceea se róga pré inaltu a ordoná punerea lui Arone Densusianu, cá membru alu consiliului municipale din districtulu Fagarasiului, pre petioru liberu; si a sistá incusitiunea a supra lui, mai departe, ca are a se face un'a alt'a representatiune la diet'a Ungariei, ca prin incidentulu de susu, se vede periclitatu dreptulu de autonomia municipala, precum si dreptulu de libertate personala, si discussiune libera, ce nu póte servi spre consolidarea si inflorirea benelui publicu; si deci se se róga pre cale legale, a vindéca reulu, esprimenduse si aci parerea de reu, pentru vatamarea dreptulu de autonomi'a municipala, prin arestarea lui Arone Densusianu! —

Firesce acést'a propunere electrisá intrég'a adunare, — dér' presiedintele — cá mai precautu, — sub pretestu, ca nu s'a comunicatu imainte de 24 óre, la com. resp., voi a nu se luá la desbatare. — Ludovicu Lazaru inse nu se potú retiené, se nu se espectoreze in contra acelei propuneri — ér' jupanulu Makrai se multumí ast'a data cu o cautatura selbatica si cu unu murmuru nadusitu. Mirare, ca nu ni-au manatu éra la Bucuresci!

Cu tóte acestea propunerea dlui Dr. L. Petco avú acelu resultatu, ca se decise, a se dá comisiunei permanente, care apoi va referá pe anulu venitoriu. — Astu-feliu e siguru, ca A. Densusianu o se scape *)! U. —

Processulu maresialulu Bazaine.

REPORTULU

dlui Generalu de Revière.

(Urmare.)

Inainte de a trece la partea a trei'a, reportulu disenta inca pe scurtu depesiele, cari lea tramisu maresialulu Bazaine dela 1-a Sept. incolo imperatulu si guvernulu aperiarii natiunale. In 1-a Sept. a espedatu imperatulu urmatórea depesia: „Dupa o incercare viua a fortiei nóstre intró bataia, care a duratu dóna dile impreginru de Sainte-Barbe, éccane carasi din nou in campulu Metzului cu pucine resurse in munitiunea de artileria si de campania, nici carne, nici biscuitu, inse grane pentru cincí septemáni, in fine o stare sanitari neperfecta, piati'a fiindu impluta de vulnerati. Cu tóte bataliele ei numeróse, moral'a armatei remane buna. Eu continuu a face incercari serióse de a esi din situatiunea in care ne aflamu, inse inamiculu e numerosu inpregiurulu nostru. Generalulu Decaen e mortu. Vulnerati si bolnavi cam la 18 mil.“

Acést'a depesia, dupa cumu arata registrulu corespondintieloru maresialulu, fú espedata in 1, in 3 si in 7 Sept. Nu s'a aflatu inse decatu numai urm'a celei din urma speditiuni care, precumu constată instructiunea, a plecatu din Metiu in 8 Sept. si a intratu in man'a d. Tachard, ministrulu Franciei la Bruxel'a. Acést'a speditiune, care érá cifrata, mai contineá inca si pasagiulu urmatoriu intercalatu: „Eri amu primitu cincí sute vulnerati veniti dela batali'a din Sedan in schimbu cu de ai inamiculu. Prusianii respandescu vuietulu, ca Mac-Mahonu ar' fi capitulatu si imperatulu e prinsu séu inchisu in Sedan.“ Cumu se vede dér' acést'a depesia da cateva detaluri asupr'a aprovisionareii sale, si face cunoscutu scirile respandite din afara.

In 15 Sept. se adreséza maresialulu cu o depesia la guvernulu aperiarii natiunale. Ce dice elu catra noulu ministru de resbelu din Tours despre care trebuia se presupuna, ca va fi avutu pucina cunoscentia de ceea ce contineau depesiele sale anterióre?

„E urgentu pentru armata de a sci ce se petrece in Parisu si in Franci'a. N'avemu nici-o comunicatiune cu esteriorulu, si vuietele cele mai intristatóre sunt respandite prin prisionerii, cari ni i-au redatu inamiculu. Acést'a propaga asemenea sciri de natura alarmata. E importantu pentru noi de a primi instructiuni si novele. Suntemu

incungiurati de fortie considerabile, pre cari inzardaru amu incercatu ale strabate dupa dóna batalii nefructuóse, in 31 Aug. si in 1-a Sept.“ Acést'a depesia s'a conflatu cuirassiloru Marc si Henry, cari au doveditu in implinirea missiunei loru energi'a cea mai laudabila. Cadiuti de dóne ori in manile inamiculu, care ia condamnatu la mórté, au sciutu se se scape din prinsóre, si au ajunsu in 13 Oct. la Montmédy, unde au conflatu depesi'a comandantelu Reboul. Acést'a a tramis'o la Lille prin locotenentele Aulio care a predat'o buroulu divisiunei. Deaci instructiunea pierde urm'a acestei depesie, care nu a ajunsu de locu in manile delegatiunei regimelui aperiarii natiunale din Tours.

Dela 15 Sept. pana la 21 Oct. nu se mai afla in registrulu maresialulu nici-o urma de corespondintia cu esternulu. Cu dat'a de 21 Oct. adreséza Bazaine la Tours urmatóri'a depesia: „In mai multe ronduri amu tramisu ómeni credentiosi spre a duce la Parisu (si la Tours) novele dela armat'a din Metiu. De atunci situatiunea nóstra e totu mai rea si eu nu amu primitu nici odata vreo comunicare catu de mica nici dela Parisu, nici dela Tours. Este asiá dér' fórté urgentu se scimu, ce se intempla in capitala, pentrucá, in scurtu fómetea me va silí de a luá o decisiune in interesulu Franciei si alu acestei armate.“ — Depesi'a acést'a ajunsu la Tours in manile lui Gambetta, inse ea érá cifrata si membrii delegatiunei din Tours neavendu chiai'a cifraei armatei Rinului, a espediat'o spre a fi tradusa in 26 Oct. la Parisu, de unde s'a intorsu deabea in 17 Decembre. Cumu se vede depesi'a din 21 Oct. e mai numai unu duplicatu alu celei din 15 Sept., in care cere Bazaine instructiuni si nuvele. Asiá dér' maresialulu, care precumu scimu inca in 25 Sept. a facutu cunoscutu armatei sale, intr'unu ordinu de di oficialu, numele membriloru guvernulu aperiarii natiunale, scrie ministrulu, ca nu are alte cunoscentie de catu vuetele vage si alarmante respandite de inamicu. Elu a ficsatu lui Régulier datulu fatalulu momentu, care-lu va predá gratiei invingatoriului si ministrulu nui face cunoscutu catu timpu va mai tiené resistintia s'a. Din insusi terminii celoru dóna depesie din urma, dice reportulu, se vede, ca Bazaine a avutu intentiunea de a se curati de tóta conducerea esterióra. Nu putem, in adeveru, se consideramu de-o comunicare seriósa unu mesagiu in care unu comandatu de armata se face a ignorá ceea ce scia, si se marginesce a cere instructiuni si nuvele, fara a dá nici o deslusire asupra adeveratei situatiuni.

Reportulu discuta apoi usiurinti'a, care a avut'o Bazaine de a comunicá in continuu prin emisari cu esternulu, in cursulu lunei lui Septembre. Védiuramu ca, in 14 Sept., d. André, primarele din Ars a tramisu maresialulu prin intre mediatoriulu Pannetior sciri importante. Maresialulu nu a respunsu nimicu si nu a intrebuintiatu ocasiunea de a intrá in corespondintia cu esternulu s. a. s. a. — O parte intréga a reportulu tratéza in specialu despre mediulócele de comunicatiune cu interiorulu tierii cari stau la dispusetiunea maresialulu inca si cu lun'a lui Octobre. — Comandantele Samuelu, din statulu majore generalu, a depusu: „Agentii mei treceau fórté usioru linielu si amblau prin campurile germane. Gratia sciriloru cari le reportau, noi puturamu tiené pe d. maresialu in curinte asupr'a repartitiunei si starei effective a trupeloru armatei de blocada.“ Intrebatu asupr'a acestui punctu, ca óre putut'aru fi agentii sei, déca ar' fi primitu ordine, se se puna in comunicatiune cu interiorulu tierii, maresialulu Bazaine respunde: „fara nici o indoieála, si inea in fia-care di.“ —

Ocasioniile nu au lipsitu dér' de a tramite nuvele in afara; inse agentii nu au primitu niciodata alta missiune de catu a relatá despre miscarile inamiculu. De alta parte, oferirile pline de devotamentu ale catorva oficeri si civi, cari s'au propusu pentru acestu servitiu nu fura ascultate.

(Va urmá.)

Dela diet'a din Pest'a.

In sied. din 22 Noembre, cea marcata, dupa ce se presentá si reportulu comisiunii financiare despre imprumutulu celu scumpu de 153 mil. fl. Bela Perczel face propunerea a se alege 24 deputati, cari se presente felicitarile casei Mai. Sale cu ocasiunea jubileulu de 25 ani.

Emericu Lászlo inse facú contra propunere, din consideratiune, ca dela 2 Dec. Mai. Sa n'a observatu Art. de lege III din 1791 si numai dela

1867 e rege alu Ungariei legale, si de atunci nu su 25 ani, deci pentru a se evitá unu precedente periculosu, cas'a se decida a se trece la ordinea dilei. Urmá discussiune infocata si confusa, stang'a extrema pretendeá se se tiparésca contrapropunerea si se se desbata, ceilalti pretendeá se se decida acuma, ceea ce se si facú, dupa expectoratiuni indiscrete si cu votare nominala se primí tramiterea deputatiunii, dér' 199 de dep. nu votara, 20 votara contra si 213 din 434 dep. primescu propunerea lui Perczel. Scandalulu se finí. —

MESAGIULU DOMNESCU.

Domniloru Senatori,

Domniloru Deputati,

Deschiderea sesiunei curpuriloru legiuitórie in anulu acesta este semnalata printr'unu faptu importantu in viata nóra constitutionala. Adunarea deputatoru incepe a treia sesiune ordinaria a legislaturei séle, si senatulu va impliní de asta-data terminulu fixatu de constitutiune pentru reinoirea sea periodica.

Salutu dér' cu o multumire mai viua de catu totu-deauna intrunirea representatiunei nationale. Totu deodata constatu cu placere, ca in totu acestu timpu armonia n'a incetatu de a domni intre marele poteri ale statulu. Tíer'a, liniscita prin acésta stabilitate, incepe a culege fructele principiiloru conservatóre cari v'au condusu.

Astufeliu numai guvernulu Meu a potutu invinge dificultatile situatiunei si totu intr'unu timpu pune temeli'a unei reorganizatiuni serióse de care tíer'a simte atat'a nevoia. Acésta opera, pentru care garanti'a timpului este neaperata, s'a inceputu cu energia, se urméza cu activitate. Aterna dela luminatulu Domniloru vóstre concursu, cá dens'a se fla seversita; — Tare in laintru, unu guvernulu va fi totu-deauna respectatu in afara.

Relatiuniile nóstre esterióre suntu din cele mai satisfacatóre. Amu avutu mai multe ocasiuni spre a Me convinge de increderea ce inspira puteriloru straine starea actuala a Romaniei si progresulu ce ea a realisatu in cati-va ani. Caletori'a Mea de asta-véra si sintiementele binevoitóre ce Mi s'au aretatu din partea suveraniloru, cu cari amu avutu onórea a Me intalni, suntu pentru Mine o nóua dovéda de consideratiunea de care Tíer'a nóstra se bucura in strainatate. Nu putemu de catu a ne felicitá si a fi recunoscutori de interesulu cu care imperatulu vecinu a privitu expositiunea nóstra, si de primirea gratiósá cu care Personalu amu fostu onoratu de Maiestatea Sea imperatorulu Austro-Ungariei.

Ve mai facu inca cunoscutu cu deosebita placere, domniloru senatori si domniloru deputati, ca conventiunea postale, ce guvernulu Meu a incheiatu cu imperiulu Russiei si pe care domniile vóstre ati ratificat'o in sesiunea trecuta, s'a pusu dejá in lucrare. Guvernulu Meu va avé a supune aprobarei domniloru vóstre in sesiunea actuala si alte conventiuni incheiate cu alte puteri straine.

Administratiunea judetieloru a castigatu multu prin modificarile ce ati introdusu in legea consiljudetiene, si astadi cea mai mare parte din compiturile judetieloru si comuneloru pe anii trecuti sunt liquidate. Prin modificarea legeri comunale suntu incredintiatu, ca veti aduce in administratiunea comuneloru imbunatatiri reclamate de toti.

Multumita legiloru ce ati votatu si resurseloru ce ati bine-voitu a acordá prin budgetele pe anii 1872 si 1873, servitiulu telegraficu si postalu s'a indreptatu in modu simtitoriu si veniturile au sporitu. Guvernulu Meu ve va presintá spre ratificare o conventiune incheiata cu companiile cailoru ferate, prin care se deschide peste optuieci de biurouri telegrafice nooe pe la tóte statiile drumulu de ferru, fara cá priu acést'a se se ingreueze alocatiuniile budgetare.

In ceea ce privesce servitiulu penitentiareloru, guvernulu ascépta votarea legeri asupr'a regimulu

*) In anulu viitoriu? Din grati'a d. Makrai? Red.

inchisoriloru, precumu si chibzuirea despre mediulócele de cari s'ar' puté dispune pentru zidirele indispensabile. In acestu modu va puté generalisá sistemulu moralisatoriu alu munciei, care dejá s'a applicatu la Margineni.

Administratiunea justitiei in tóte ramurile s'ele va fi o constanta preocupatiune a guvernului Meu.

Ati recunoscutu insive, dloru senatori si dloru deputati, in sesiunea trecuta, ca legile nóstre reclama mai multe indreptari. Proiectele necessari pentru a atinge acestu scopu doritu de toti, vi se voru infacisiá de catra ministrulu Meu la departamentulu justitiei. Comissiunea intocmita pentru modificarea codicelui de procedura civile continua cu activitate acésta importanta lucrare, care va fi supusa discutiunii d-niiloru vóstre catu se va puté mai curundu.

Nu mai pucinu ingrigitu si de personalulu chiamatu a aplicá legile, guvernulu Meu a mai gasitu unu proiectu prin care, aducundu-se óre-cari schimburi in legea actuale pentru admissibilitate si inaintare in functiuni judecatoresci, se preciséza conditiunile cerute pentru frumós'a si delicat'a cariera de magistratu. (Va urmá).

Berlinu, 27 Noembre 1873. — Diurnalulu oficialu francesu publica réconstituirea cabinetului precumu urméza: de Broglie la interne si vice-presiedinte alu consiliului, Decazes externe, Fourtoul instructiunea publica, Desseilligny comerciu, Larcy lucrari publice, Depeyere justitia, cei-alalti ministri pastréza portofoliurile lor.

Unu duelu cu pistolulu avú locu la Fontainebleau, intre tinerii Soutzo si Ghica; celu din urma a fostu ucisu. „Monitoriu Romaniai.“

Expositiunea universale dela Vien'a.

(Urmare.)

De acésta prima parte vorbimu, aceea care, dupa cum am spusu'o, comunica cu galeri'a persana.

Aici mai gasimu asemenea reprezentate tóte genurile de industria eserceate in Romani'a, confectiunile de equipamentu militaruu; tóte instrumentele de precisiune necesarie medicinei hirurgicale. Asupr'a acestui din urma punctu ne este permisu a dice ca, punendu in paralela aceste instrumente cu ale Austriei, Germaniei si Franciei, paru a fi atinsu acelasiu gradu de perfectiune.

Vitrinele cari implu acésta parte a sectiunei romane contienu enca numeróse esantilióne de chihlibar negru, bogatia speciale a Romaniai, si de aur in pulbere, care atesta sorgintele incontestabile de bogatia, ce contiene in sinulu seu pamentulu Romaniai. Amu schitiatu pana acum'a aprópe complexulu unei diumetati a sectiunei, dér' inainte de a descrie cealalta parte, care contiene totu ce repórtu la bogatiile naturale ale pamentului, ne remane a mai dice unu cuventu asupr'a beleloru arte. Printre tablourile expuse se póte observa cá peisagi: I, unu caru cu boi; II, unu cortu de tigani; III, dóue naturi mórté; IV, unu portretu alu lui Nasturelu, cate patru opere ale pictorelui Grigorescu, cari au fostu prea multu remarcate de visitatori. Apoi tablourile Amanu, unele luate din galeri'a museului nationalu din Bucuresci, altele oferite de insusi artistulu pentru a fi tramise la expositiune; solemnitatea in care principele jura pe constitutiune, o hora, apartienendu museului din Iasi; dóue portrete ale principelui Ghic'a represintandu pe Cantacuzinu, imbracatu cu costumulu vechiloru boeri. Acestea tóte au fostu fórté multu observate atatu pentru originalitatea lor, catu si pentru fineti'a detaliuriloru. D-nu Amanu a mai espusu: Mórtea lui Lapusneanu, o sclava turca, batali'a dela Calugareni. Trebuie se fimu recunoscutori d-lui Amanu de a fi pusu la dispositiunea comissiunei romane, atatea frumóse tablouri, cari contribuescu prea multu a dá Romaniai unu locu modestu dér' onorabilu in Belele-Arte.

De alta parte d-nu Tatarescu a espusu unu prea frumosu tablou alegoricu represintandu renas-

cerea Romaniai, si unu altu tablou represintandu tieranulu Dunarei inaintea senatului romanu. D-nu Stanescu a espusu asemenea mai multe frumóse dessemnuri; dóue portrete ale principelui Domnitoriu si alu principesei, o copia a Venusei lui Milo, portretulu lui Eliade, si Mórtea lui Lapusneanu. D-nu Sathmary ne-a tramisu vre-o 20 de aquarele represintandu diferite costume nationali, si o colectiune fotografica a visteloru Romaniai, cari suntu si un'a si alt'a prea multu observate de visitatori.

(Va urmá).

Literariu

In urmarea concluseru luate mai de curundu aprópe in unanimitate, de catra On. Comitétu alu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu,

Transilvani'a,

fóli'a aceleiasi asociatiuni, se va continuá conformu Statuteloru, si pe a. v. 1874, totu sub redactiunea secretariului G. Baritiu, cu atatu mai vertosu, ca-ci este de comunu cunoscutu, catu de pucine spese s'au facutu in cei 12 ani trecuti, pentru inaintarea literatur'e nóstre in sensulu striusu alu cuventului, de si totu asemenea este sciutu chiaru si din titlu pe care'lu pórtu statutele nóstre, ca literatur'a este unulu din cele dóue scopuri principali, pe care natiunea si-a propusu ale atenge prin fundarea asociatiunei sale. Cultivarea limbei prin scrieri bune si inavutirea istoriei, suntu conditiuni principali si vitali pentru existenti'a nóstra si reintarea in concertulu popóraloru demne de numele lor. Asociatiunea de 12 ani a educatu si inaintatu multime de teneri buni cu bursele cate a impartitu si mai inparte pe fia-care anu pe la gimnasia, academie, universitati si alte institute mari. Asociatiunea lucra numai cu consecentia logica, déca astépta dela cei teneri (acumu parte mare barbati vigorosi), cá se — si arate natiunei prin scrierile lor din fructele culese prin scóle, si déca spre acestu scopu le a si deschisu organulu seu literariu.

Abonamentele se facu pe anulu intregu la comitétu in Sibiu. Pretiulu este celu mai scadiutu ce se póte cugetá intre impregiurarile nóstre *), adeca cu portu cu totu numai 2 fl. pentru membrii, 3 fl. pentru nemembrii, éra pentru tierile din aiara 1 galbinu.

Documentele historice vechi se continua in Transilvan'a inca numai pe 100 de ani, adeca pana catra 1575! dupa aceea se va incepe una serie de documente relative la histori'a cea mai nóua a nóstra.

Biografi'a lui Ioanu Corvinu inceputa din érn'a tr. se inchiaie cu anulu acesta.

Se publica informatiuni interesante despre starea Societatei academice romane.

Se deschide prenumeratiune si la „Gazet'a Transilvaniei“ pe anulu 1874 cu pretiulu din frontariu. DD. restanti se nu mai amane refuiél'a, ca ne impedece, casiunandune dauna. —

Respunsuri: B. Gl. póte unu extractu, ca nu e formulatu. Candr. Nu trece di fora monitari la obligatiune; se fii singuru in locu n'ai poté face atata. Conscienti'a nu mustra. Fi odihnit. Cr. III. Collogiulu prof. decise a nu mai primi privatisti pe VIII, neci ca se primescu decatu cei, cari castiga voia dela episcopulu resp. Confugiti la Palestrelle romane, ca-ce la straini aveti loculu dupa usia si mai mai. — M. Asteptu se grabesci cu tramiterea, — ca muculu a arsu degetele. — Deesiu: N'a mai sositu apromisiunea nepotului. — Déca nu scrieti, cine ve sci pasurile, cine le póte cetí dupa stele. B. Se astépta semnu de viatia. Se ne ingrigimu noi de noi, ca altufeliu decaderea e la usia. Unitis viribus! Cá o famalia.

*) Cea mai eftina din tóte foliele romanesci.

Publicatiune.

Dreptulu de carciumaritu alu familieloru boerionali, cumulatu cu carciumaritulu trilonariu alu fostiloru coloni din comun'a Vistea inferióre — provediuta cu tergu de tíera si septemana — se esarendéza in calea licitatiei publice in 18 Decembre a. c. st. nou la 11 óre ante am. in cancellari'a primariei comunale. Conditiiunile de licitare se potu vidé ori-candu la primari'a comunale in órele de officiu.

Doritorii de a licitá au se fia provediuti cu unu vadiu de 10% din pretiulu strigarei.

Oferte nu se primescu.

Vistea infer. 24 Noembre 1873.

Pretur'a Vistei

Boeriu.

Armonice

ce canta dela 4 pana la 120 bucati musicali: Obiecte pompóse cu cantu de clopote, toba si clopote, voci ceresei, mandoline, expressiuni etc. mai in colo

Dóse canore

ce canta dela 2 pana la 16 canturi, necesaria, cigarraria, case elvetiane, albu fotograficu, obiecte de scrisu, castene de manusi, pondu de scrisori, cuthie de cigare, tutunu etc. dose de tibrute, mese, sticle, pocale de bere, portemonnee, scaune etc. tóte cu musica séu armonia. Recomenda ce e mai nou.

J. H. Heller, Berna,

Pretiu courante tramite francu. Numai cine trage aceste deadreptulu primesce obiecte Walleriane. 3—3

Tocma esi la lumina in depusulu societatei biblice britanice si din tieri straine la

A. Reichard et C^{nia},

Candi'a Strat'a 6 in Clusiu

Bibli'a séu sant'a scriptura

A TESTAMENTULUI VECHIU SI NOU,

in octavu, in limb'a romana intr'unu tomu, legata cu pele, pretiulu 1 fl 30 cr.; aceea si in pele fina cu foiale aurite 2 fl. 75 cr. N. B. Comande in pretiu de 5 fl. se executéza fora spese.

Cu tóta onórea se subsémna

5—6

A. Reichard et Comp.

Cursurile

la bursa in 3 Decembre 1873 stá asia:

	fl.	cr. v. a.
Galbini imperatesci	—	—
Napoleoni	9	08
Augsburg	108	30
Londonu	113	75
Imprumutulu nationalu	74	—
Obligatiile metalice vechi de 5%	69	55
Obligatiunile rurale ungare	76	—
„ „ temesiane	74	—
„ „ transilvane	74	50
„ „ croato-slav.	75	50
Actiunile bancei	985	—
„ creditului	229	50